

En svensk fostermor berättar

Det var krig ute i Europa, och svallvågorna därifrån nådde även våra kuster. Kriget kom allt närmare, Finland led hårt, och Norge invaderades, vilket vi upplystes om genom radio och tidningar. Men i vår lilla vrå av världen levde vi relativt lugnt, om än under vissa inskränkningar. De oskyldiga och fredliga och framför allt barnen fick lida. Vi hörde hur barnfamiljerna fick tillbringa dagarna under bombhot i mörka, fuktiga källarhål. Från vår fredliga lilla vrå gjorde vi, enskilda, arbetskretsar och föreningar, vad vi kunde för att hjälpa, men det var som en droppe i havet. Särskilt utsatta familjer och barn tog sig över till Sverige. Budet nådde oss att det också skulle komma en kontingent flyktingar till Mora för att fördelas i trakten häromkring, och alla som så kunde uppmanades att hjälpa. Jag var ensam lärarinna i en liten skola i Gesunda och hade en liten lägenhet på två rum med kök och hall. Jo, jag skulle nog kunna tänka mig att ta emot en sådan? Jo, jag skulle försöka -.

Så gick tiden, och flyktingarna kom. Man fick finska barn lite varstans, men jag hörde ingenting. Jag ringde för att höra om jag inte skulle få någon. Fick höra att man tappat bort min adress, och den mor med barn jag skulle fått var redan placerad i ett hem i södra Dalarna. — Men här finns en mor med tre små barn, som hon av olika anledningar inte vill skiljas ifrån, skulle jag inte kunna tänka mig —? Man skulle kanske kunna placera ett par av barnen hos grannar och vänner i närheten, och

då kunde de ändå vara tillsammans på dagarna —? — Jag måste ju tänka efter och höra mig för först och sade: — Jag ringer senare och ger besked. — En kvart senare ringde telefonen igen, och man meddelade: Nu är de på väg från Falun! — Vad skulle jag göra? Jag fick i en hast ringa vänner och bekanta och de lovade ställa upp, bland andra en pensionerad barnmorska, som bäddade en klädkorg åt det lilla 11 månaders knyte som väntades.

Om en stund var de här, en uttröttad, sliten och chockad moder med tre små barn och på det fjärde, varav det äldsta var fyra år. Med följde också tolk, för modern, Hilma, kunde ju ingen svenska och jag ingen finska. Vi fick deras historia: fadern vid fronten, och det oroade naturligtvis modern. Det äldsta barnet, fyraåringen Joha, var det mest älskade och så lik fadern, att honom kunde hon inte skiljas ifrån. Det andra, den 2½ år gamla Jouni, hade kommit så nära efter, så hon hade inte likosom orkat med honom riktigt, utan han hade blivit fars pojke, och hon hade högtidligt lovat fadern att han inte skulle få det sämre än de andra. Så löftet till fadern gjorde det omöjligt att skiljas från honom. Det skulle möjligen vara den tredje —? Hon väntade ju snart en till! — Jag såg på det lilla ljushåriga, blåögda elvamånaders barnet — och såg att det kunde *jag* inte skiljas ifrån!

Och så blev det att låna ihop sängar och korgar och placera dem i den lilla hallen på ca sex kvadratmeter. Den visade sig vara på centimetern byggd för detta ändamål, för vi kunde precis placera ut sängarna och korgen utefter sidorna, och under natten fälldes en utdragssäng ut åt modern mellan dem. Så började ett äventyr, som vi på morgonen inte kunde ha en aning om!

Hur det kunde gå — och så bra! — fattar jag inte än i dag. Modern var utsliten och deprimerad, och jag hade dock även skola och skolarbete att sköta. Men grannar och vänner — och skolbarn — hjälpte oss på ett underbart sätt, med kläder, mat och leksaker. De båda äldsta barnen fick vara med i skolan under både raster och lektioner, så barnpigor saknades inte! — Hur vi klarade oss med språket? — Ja, språk är ju inte bara ord, det är kroppsspråk och gester och miner, och i tveksamma fall gick vi till någon dörrpost, där vi klistrat upp de ordlistor med vanliga finska ord, som tidningarna försett oss med.

Vilken tillfredsställelse, när man övervann språkbarriären! Jag minns, när jag var ute och åkte spark med 2½ årige Jouni. Det var på

den tiden, när det ännu fanns hästar på vägarna. Bäst det var fick vi se några bruna klumpar mitt i vägen. ”Hevonen-kakka!” sa Jouni. Jag förstod genast vad han menade, och lite längre fram såg även jag och kunde meddela honom vad jag såg: ”Hevonen-kakka”. Det blev tecken till ett fullkomligt samförstånd. Man blir förvånad över hur lite ord — och vilka ord! — det behövs ibland för att förstå varandra, bara den rätta viljan finns.

Matlagningen fick jag mest sköta själv, men det hände att jag fick hjälp, med finskt inslag. En dag kom en granne med en stor fångst småfisk, fingerlånga abborrar och mörtar. Jag stod förlägen och undrade vad vi skulle göra av dem. Det var ju mest småben, och det var ju inte den tjänligaste födan att utspisa småbarn med. ”Vi kokar fisksuppa!” sa Hilma. Jag stod som ett frågetecken. Men hon gick raskt till verket. Först rensade hon fiskarna och fjällade dem, i en balja med vatten, så sprätte inte fjällen. Sen kokade hon med ben och allt, tills allt köttet lossnat från benen. Så togs mesta fiskköttet tillvara, allt det andra, ben och allt, silades ifrån och spadet kokades med lite potatisskivor och några morötter, sen kryddade man och hade i lite mjölk, och det blev en härlig soppa, som även småbarn med känsliga munnar kunde äta och tycka om! — Men nog var det underligt många gånger när man råskalade potatis och småbarnen stod omkring och trampade och tiggde råa potatisbitar, som svenska barn tiggde godis. Det hade inte vankats så mycket sådant under källardagarna i Helsingfors utkanter.

Så kom våren, och freden, men glädjen däröver grumlades av att min lilla familj snart skulle lämna mig. Jag sade till Hilma: ”Kan du inte lämna kvar ett par av barnen hos mig, tills ni har kommit igång därhemma och den fjärde är kommen till världen?” Men hon ville, naturligt nog, ta dem hem till fadern Reino, som också längtade efter dem, och visa hur duktiga de blivit. Men hon lovade att om de inte klarade det skulle jag få hämta dem, för nu visste hon ändå vart och till vem de kom. Så med stor sorg skildes jag från barnen och lyfte in dem i bussen till Finland, nu klädda i nya eller gamla, men varma och hela kläder, och jag undrade: ”Ser jag dem, de kära, nånsin mer?”

Men på senhösten kom ett brev: ”Kom över och hämta Jouni och Juko, medan du står fadder åt den sistfödde, Joel!” Gissa, om jag blev glad! Jag kom, och av höstens sista blommande ogräs på de öde tomterna i utkanten av Helsingfors plockade jag en vacker bukett, som sen fick

Träff hos Lilly Sterner på skolgården i Gesunda. Fr v: Juha Lehtiranta, Hällpås Anna, Ingrid Pers, i vars hem i Stockholm barnen brukade stanna, tills de skickades vidare till hemmen på Sollerön. Jouni Lehtiranta, Lilly, Jouko Lehtiranta, Pentti Liimunen i knä på Anders Bondesson samt Hinders Anna.

pryda dopbordet vi ordnat därhemma. När jag sen for hem, hade jag de två mellanpojkena med mig. Det var lite äventyrligt på båten ibland. Vi bodde ju längst ner på botten men måste också vara uppe på däck ibland, och med en ettåring på ena armen och ledstången i andra handen och treåringen med ett fast grepp om kjolen gick det utan missöden.

Jag fick en bra flicka, Lisa, senare gift Svensson, som hjälpte mig de tider jag hade skola. Den äldsta pojken, Juha, kom att tidvis vara i hennes hem, och då kunde bröderna ofta vara tillsammans, ibland var de hos oss, och ibland följde "mina" pojkar med henne hem och träffade sin bror.

En sommar var Hilma med lille Joel hos oss i vår fäbod Lövberg. När jag fick se hans uppsvällda, stinna mage, som den blivit av alltför brist-

fällig föda i det på nytt krigsdrabbade landet, trodde jag att han skulle spricka och ville skicka efter doktorn, men efter att ha varit hos oss en sommar, var han fullt återställd och har förblivit frisk och stark. En annan gång kom fadern, Reino, och tillbringade julen med oss.

Hur många gånger barnen och jag farit emellan länderna kan vi inte hålla reda på. Det har naturligtvis blivit slitningar, både från föräldrarnas, min och barnens sida, men i stort sett har det fungerat och barnen har fått dubbla föräldrar, även om rädslan att mista dem säkert varit stor och svår å ömse sidor. Barnen och jag har fått två "hemland", och jag har fått en släkt även på finska sidan. Jag har lärt mig att varmt uppskatta vårt broderland, dess människor och kultur, och jag tror att vi på ömse sidor är tacksamma för att vi har kunnat hjälpas åt över en svår tid. De finska barnen har förblivit även "mina" barn och deras föräldrar mina syskon på andra sidan Bottenhavet.

Lilly Sterner